

JAAP VAN 'T HEK

WISHFUL DRAWING

Ik spreek regelmatig gezelschappen toe. Over veranderen, over de complexiteit van organisaties of bijvoorbeeld hoe organisaties gevormd worden door bedoelingengedoe rond de diversiteit aan belangen en motieven.

Natuurlijk gebruik ik sheets als geruststellend spiekbrieftje op de achtergrond. En die sheets hebben plaatjes, want ik weet dat plaatjes voor de toehoorder meer spreken dan mijn autocue.

Goede plaatjes kiezen is een vak, dus spiek ik regelmatig tijdens andermans optreden. Nou vind ik zelf plaatjes kiezen al moeilijk, maar het is verontrustend wat je wordt aangeboden. Vaak word ik getrakteerd op stockfoto's van overgeposeerde Kens en Barbies, die quasi-informeel met elkaar overlagen. Of er zijn blijde poppetjes die tussen de teksten doorspringen, om me de boodschap beter te laten begrijpen. Wat bezielt de maker? Het publiek bestaat toch uit volwassen mensen?

Het wordt nog erger als er icoontjes geprojecteerd worden. Samenwerking die wordt uitgebeeld door middel van radertjes. Ik begrijp dat ik als toehoorder een machine-onderdeeltje ben. Willoos draaiend om een asje in strakke mechaniek verbonden met anderen. Of puzzelstukjes! Degene die de puzzel legt is de enige die er plezier aan beleeft en enige vorm van eigen inbreng is bij puzzelstukjes – evenals bij de radertjes – onmogelijk.

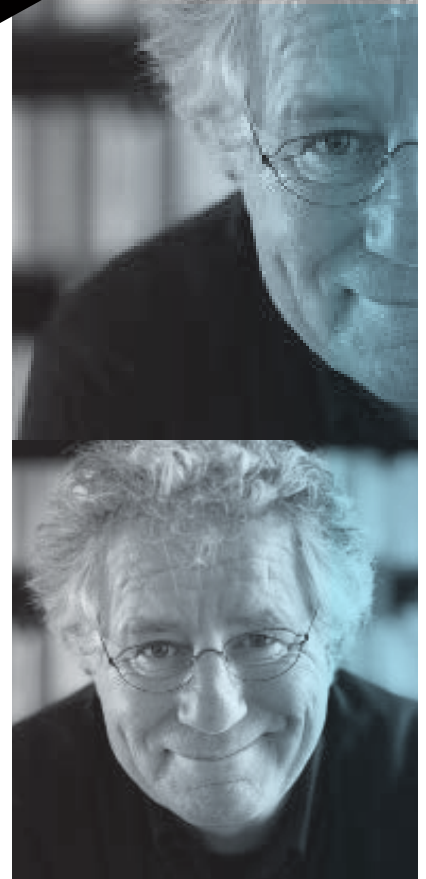
Waarom ik me hier zo druk om maak? Niet omdat ik denk dat mijn collega-sprekers sukkel zijn die domme plaatjes kiezen, maar omdat die plaatjes zo verontrustend weinig de werkelijkheid zichtbaar maken. Echt bestaande organisaties zijn landschappen vol apenrotsen, besluitvormingsmoerassen, valkuilen en impasses, oases van plezier, hellende vlakken, luchtkastelen, verfrissende beekjes, no go-areas en eindeloos veel olifantenpaadjes en bypasses om het allemaal toch te laten werken.

Dat weten de luisteraars in die zaaltjes als geen ander; het is hun dagelijkse wereld. Waarom dan toch steeds die plaatjes van een altijd vrolijke en super-efficiënte schijnwereld?

Plaatjes verbeelden ons beeld van de werkelijkheid. Ze zijn een representatie van hoe wij denken. Radertjes staan voor de machine, puzzelstukjes reduceren een vraagstuk tot een invuloefening. En ik weet niet hoe het u vergaat, beste lezer, maar ik associeer de goed gecoiffeerde en gemanicuurde modellen vooral met zielloze namaakwezens.

Garreth Morgan beschreef in zijn klassieker *Beelden van Organisatie* de wereld van de organisatie in metaforen: als machine bijvoorbeeld, of als cultuur, als politiek systeem of als mentale gevangenis. Zijn stelling: de metafoor die je gebruikt, richt je blik en je handelen. Kijk je naar organisaties als naar een machine, dan maak je logischerwijze mechanische redeneringen. Alsof alles doelmatig aan een tekentafel ontworpen is en daarna precies zo uitgevoerd kan worden. Kies je de culturele metafoor dan zie je rituelen, relaties, machtsverhoudingen en transformaties. Zie je organisaties als organisme, dan zie je hoe de organisatie deel uitmaakt van zijn omgeving, hoe hij groeit en zich muterend aanpast aan zichzelf en zijn steeds veranderende biotoop. We willen toch iets over de Bühne brengen dat herkenbaar is voor de mensen die luisteren? Waar blijven dan de plaatjes die passen bij de echte wereld? Of maken we eigenlijk liever plaatjes die passen bij een werkelijkheid zoals we die zouden dromen? *Wishful drawing?*

Waarom toch steeds die plaatjes van een altijd vrolijke en super-efficiënte schijnwereld?

PROFIEL

Jaap van 't Hek is interim-manager, adviseur en nog zo wat bij Organisatievragen.nl. Samen met Leike van Oss publiceerde hij over de *Onveranderbaarheid van en over het Ondertussen in organisaties*. Onlangs schreven ze *Onderweg, pragmatisch veranderen in robuuste organisaties*. Bij pragmatisch veranderen ligt je focus op dat wat echt gebeurt. Je verandert niet de landkaart, maar het gebied. Rationele redeneringen, meeslepende vergezichten en inspirerende visies zijn mooi, maar uiteindelijk komt het aan op blijvend ander gedrag. www.organisatievragen.nl